

IVANA ERCEG ĆURIĆ*

Vrijeme provedeno izvan redovitoga radnog vremena i izvan stvarno odrađenih sati u višednevnoj službi policijskih službenika na brodu

Pred Općinskim sudom u Splitu vodio se postupak broj Pr-284/11 u pravnoj stvari tužitelja policijskog službenika (...) protiv tuženika Republike Hrvatske, Ministarstva unutarnjih poslova, radi isplate dodataka na plaću za prekovremeni rad, rad noću, subotom i nedjeljom, blagdanima i u smjenama – na temelju čl. 39. Kolektivnog ugovora za državne službenike i namještenike (KU/04)¹ – koji je tužitelj obavljao kao policijski službenik u Policijskoj upravi splitsko-dalmatinskoj, Postaji pomorske policije, na policijskom gliseru.

Općinski sud u Splitu donio je presudu 7. veljače 2013. kojom u cijelosti prihvaća tužbeni zahtjev kao osnovan. Županijski sud u Splitu po izjavljenoj je žalbi tuženika, presudom broj Gžri-102/13 od 3. srpnja 2013. godine, odbio žalbu kao neosnovanu i potvrdio prvostupanjsku presudu.

U navedenim postupcima sudovi su zaključili da tužitelju pripada pravo na plaćanje s osnove prekovremenog rada za sve vrijeme provedeno na brodu (više od 40 sati tjedno), što temelje na činjenici da tužitelj tijekom boravka na terenu nije slobodan napustiti radno mjesto, tj. dužan je boraviti na brodu i u radne dane i vikendom i blagdanom. Zaključili su, stoga, da tužitelj uz pravo na osnovnu plaću ima pravo i na uvećanje plaće.

Po izjavljenoj reviziji tuženika Vrhovni sud Republike Hrvatske donio je rješenje broj Revr 1424/13-2 od 7. lipnja 2016. kojim prihvaća reviziju tuženika i ukida presude nižestupanjskih sudova.

Vrhovni sud Republike Hrvatske mišljenja je da se vrijeme provedeno izvan stvarno odrađenih sati rada ne može smatrati prekovremenim radom i da tužitelj ima pravo na uvećanu plaću samo za stvarno odrađene sate rada.

* mr. sc. Ivana Erceg Ćurić, sutkinja Općinskog suda u Splitu, grupa za radne sporove.

¹ Kolektivni ugovor za državne službenike i namještenike, NN 92/04., 141/04., 77/07., 98/07.

Ovdje se postavlja pitanje kako tretirati vrijeme provedeno izvan redovitoga radnog vremena i izvan stvarno odrađenih sati, tj. ulazi li tako provedeno vrijeme u radno vrijeme policijskog službenika i ima li za njega pravo na uvećanje plaće.

Članak 199. Zakona o radu (ZR/04)² propisuje da Kolektivni ugovor obvezuje sve osobe koje su ga sklopile te sve osobe koje su u vrijeme sklapanja ugovora bile ili su naknadno postale članovi udruge koja je sklopila kolektivni ugovor. Članak 12. istog Zakona propisuje da se, ako je neko pravo iz radnog odnosa drugačije uređeno ugovorom o radu, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca, kolektivnim ugovorom ili zakonom, primjenjuje za radnika najpovoljnije pravo ako tim zakonom nije drugačije određeno.

Dakle, u konkretnom slučaju Zakon o radu predstavlja opći propis, dok Zakon o državnim službenicima (ZDS)³, Zakon o policiji (ZP)⁴, Uredba o plaćama policijskih službenika i KU/04. predstavljaju *lex specialis* u odnosu na opći propis.

ZDS, ZP i KU/04. ne definiraju pojam radnog vremena, pa treba primijeniti odredbe Zakona o radu.

ZR/04., koji je bio na snazi u utuženom razdoblju, također ne definira pojam radnog vremena, ali to zato čini kasniji Zakon o radu (ZR/09)⁵, koji odredbom čl. 42. st. 1. definira da je radno vrijeme vremensko razdoblje u kojem je radnik obavezan obavljati poslove, odnosno u kojem je spreman (raspoloživ) obavljati poslove prema uputama poslodavca, na mjestu gdje se njegovi poslovi obavljaju ili drugom mjestu koje odredi poslodavac. Navedena je odredba usklađena s Direktivom 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenoga 2003.⁶

S ulaskom u Europsku uniju hrvatski su sudovi postali dijelom toga pravnog poretka, pa imaju obvezu uzeti u obzir direktive kada interpretiraju nacionalno pravo. To znači da radniku u radno vrijeme treba računati i razdoblje kada ne radi, ali je spreman (raspoloživ) za rad, ako je obavezan raditi i ako se nalazi na radnom mjestu koje je odredio poslodavac.

U konkretnom slučaju, nameće se zaključak da radnik nije kod kuće i ne raspolaže svojim vremenom. On mora biti kod poslodavca (na gliseru) neovisno o tome radi li stvarno (efektivno) ili se odmara (spava) te je u svakom trenutku spreman, odnosno dužan raditi ako mu to naloži poslodavac. Međutim, Vrhovni sud Republike Hrvatske zaključio je, odnosno zauzeo obvezujuće pravno stajalište da policijskom službeniku pravo na uvećanu plaću pripada samo za stvarno odrađene sate, a ne za sve vrijeme koje je proveo na plovilu (na terenu).

Iz obrazloženja:

"Prema pravnom shvaćanju ovog suda u odluci Revr 753/09-2 od 17. 11. 2009., prekovremeni rad od 24 sata dnevno tijekom rada na terenu nije životno prihvatljiv.

Odredbom čl. 39. točka 11. KU/04. (44. točka 11. KU/08) određeno je da, ako je rad službenika i namještenika organiziran na drugačiji način, prekovremeni rad jest rad dulji od 40 sati tjedno.

² Zakon o radu, pročišćeni tekst, NN 137/04.

³ Zakon o državnim službenicima, NN 92/05. – 61/17.

⁴ Zakon o policiji, NN 129/00. – 121/16.

⁵ Zakon o radu, NN 149/09., 121/17.

⁶ Direktiva 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, Službeni list 299, 18. 11. 2003.

Međutim, Zajednička komisija za tumačenje odredaba i praćenja primjene Kolektivnog ugovora na sjednici od 10. 6. 2006. dala je tumačenje odredbe čl. 39. u vezi s člankom 50. KU/04., prema kojem uz terenski dodatak službenici (pa tako u konkretnom slučaju i policijski službenik) imaju pravo na uvećanje plaće iz čl. 39. KU samo za stvarno odrađene sate rada, u koje se uračunava i vrijeme putovanja.

Iz izloženog proizlazi kako je neprihvatljivo shvaćanje da bi efektivni rad službenika trajao neprekidno 24 sata dnevno, od četiri do sedam dana uzastopno, već je životno i logično da službenik koji zbog naravi posla ne smije ili ne može napustiti brod tijekom višednevnih službi na moru, ima slobodno vrijeme. Tako provedeno vrijeme izvan stvarno odrađenih sati rada ne može se smatrati prekovremenim radom.

Zbog pogrešnoga pravnog pristupa da je sav rad tužitelja u višednevnoj službi na brodu dulji od 40 sati tjedno prekovremeni rad, sudovi nižeg stupnja nisu utvrdili odlučne činjenice – stvarno odrađene sate rada tužitelja u utuženom razdoblju s obzirom na njegovo radno mjesto i nalog – zapovijed za obavljanje odgovarajućih poslova, a o čemu ovisi ima li tužitelj pravo na uvećanu plaću."

Engl.: Time Spent Outside Worktime and Outside Actually Performed Workload in Multiday Service of Marine Police Officers